

Als abonnee kan je dit plusartikel lezen.

 TENTOONSTELLING

Expo 'Plastic fantastic?' toont hoe de kunststof van industrieel pronkstuk tot wegwerpproduct evolueerde

Volwassenen zijn even enthousiast als kinderen wanneer ze de kleurrijke legoblokjes in het Industriemuseum. — © Martin Corlazzoli

Plastic is het materiaal dat onze wereld maakte: zo veelzijdig dat het in de kortste keren overal was, ook waar we het niet wilden. Een expo in het Gentse Industriemuseum stelt vragen, maar laat het aan de bezoekers om te antwoorden.

Inge Schelstraete

Woensdag 11 december 2024 om 03:00

PLASTIC FANTASTIC?

Tot 1 juni 2025 in het Industriemuseum Gent

Plastic kan echt mooi zijn. Dat is een contra-intuïtieve gedachte. Maar de volwassenen op de expo *Plastic fantastic?* in het Gentse Industriemuseum zijn even enthousiast als de kinderen wanneer ze de kleurrijke legoblokjes of barbiepop opmerken in het cirkelvormige alfabet centraal in de tentoonstelling. Het blauwgemarmerde picknickservies van Brookes & Adams uit 1938 zou je vandaag makkelijk kunnen verkopen in een hippe hebbeding-winkel.

En kijk naar de telefoonset in doorzichtig plastic, waardoor je alle onderdelen ziet zitten. Of de Massonet-stoel uit 1972, die in één vorm werd gegoten; de Eames-stoel ernaast is bijna ambachtelijk, met zijn metalen onderstel. Plastic is ongelooflijk veelzijdig. Transparant of net zonwerend. Vederlicht of stevig genoeg om op te gaan zitten, zoals de wc-bril die ook in de cirkel ligt. We denken zelfs nog niet aan het plastic dat we vaakst gebruiken, draagtasjes, blisters of ander verpakkingsmateriaal. “Wie de geschiedenis van de moderne tijd wil begrijpen, moet iets weten over plastics”, zegt museumdirecteur Ann Van Nieuwenhuyse. Deze snelle blik volstaat inderdaad om toe te geven dat we moeilijk zonder plastic kunnen.

Potvis met jerrycan

Alleen eindigt de naam van de expo niet met een triomfantelijk uitroepteken, maar met een vraagteken. Van het Brusselse Museum voor Natuurwetenschappen is ook een bruikleen te zien: een halve, gedeukte jerrycan, gevonden in de maag van een aangespoelde potvis. De plasticsoep in onze oceanen is een milieuramp die niet enkel potvissen treft. We zijn omringd door plastic dat we zien, en door onzichtbare microplastics. De expo werpt een aantal vragen op, en laat het aan de bezoeker om besluiten te trekken.

Maar ze begint met een stukje geschiedenis. Leo Baekeland vond zijn bakeliet, het eerste synthetische polymeer, weliswaar in 1907 uit in New York, maar hij werd geboren in Gent en liep er school, met een beurs, in het nu verdwenen atheneum aan de Ottogracht, op vijf minuten van het museum.

De industrie, zeker die van de eerste elektrische toestellen, schreeuwde begin 20ste eeuw om stoffen die zeldzame – en dus dure – materialen als hoorn, schildpad of ivoor konden vervangen. Of schellak, een natuurlijk polymeer dat werd vervaardigd uit een stof die lakschildluizen afscheiden, en waar onder meer al muziekplaten van werden gemaakt. Maar ook schellak was duur, en zeer broos bovendien.

Plastics met bloedmeel

Misschien wel de grootste verrassing van de expo is de vaststelling hoeveel materialen er in Baekelands tijd werden uitgetest. Biljartballen kon je ook maken uit beendermeel en celluloid, in plaats van ivoor. Knopen voor kleding uit melkeiwit of caseïne. De Antwerpse firma Ebena maakte plastics met bloedmeel – die grondstof konden ze halen in het lokale slachthuis. In dezelfde vitrines ligt een kaart van het fictionele ‘Synthetica’, die scholieren wegwijs maakte in de wondere nieuwe wereld van de kunststoffen, met exotische oorden als Rayon Island en Petrolia.

Bakelieten radio annex minibar. — © industriemuseum

De nieuwe stoffen leidden niet meteen tot goedkope massaproducten. Het museum koos uit zijn collectie bakelieten voorwerpen van architect Ro Berteloot een radio die ook een minibar is: duidelijk een pronkstuk voor jonge stellen die goed verdienden.

Het Industriemuseum houdt het laagdrempelig. Vanaf de kerstvakantie is er weer een parcours voor kinderen. Een labo toont de oliën en korrels waarvan al die poly's worden gemaakt, aan de grote tafel kun je verschillende plastics vastnemen en zelf voelen hoe hard, elastisch, zwaar of licht ze zijn. De tafel is overigens gemaakt uit gerecycleerde pmd-zakken, en alle meubels van de expo worden na afloop weer gerecycleerd.

© industriemuseum

Tien procent van de aardolie wordt verwerkt tot plastics, leert de expo, en die zijn vrij gemakkelijk recycleerbaar, onder bepaalde voorwaarden. Bij het sorteren moet je precies dezelfde plastics samenbrengen, anders krijg je een minderwaardig resultaat. Dan ben je niet aan het recycleren, maar aan het downcyclen. Je kunt erover nadenken terwijl je op een fiets plastic flessendopjes vermaakt. Het schraapsel in een doorzichtig – plastic – bakje zien vallen, geeft voldoening, net als de wetenschap dat het schraapsel wordt verwerkt tot korrels, waarvan straks vouwkraften voor de supermarkt worden gemaakt.

Lees ook

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20241129_98303716?utm_campaign=internal-article&utm_source=standaard&utm_medium=lees-ook)

⊕ Als de hele wereld onze blauwe zak overneemt, is de plasticcrisis dan voorbij? >

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20241129_98303716?utm_campaign=internal-article&utm_source=standaard&utm_medium=lees-ook)

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20241129_98303716?utm_campaign=internal-article&utm_source=standaard&utm_medium=lees-ook)